

Performance of Duties of The Village Committee in Nong Hin District, Loei Province

Sampan Wangkeeree^{1*} and Chanyut Hanchana¹

¹Pitchayabundit College, Thailand

*Corresponding author. E-mail: puedloe@gmail.com

ABSTRACT

The purpose of this research is to 1) study the functions of village committees in Nong Hin District, Loei Province; 2) compare the functions of village committees based on gender, age, and education level; 3) explore ways to develop the functions of village committees. The sample used in this study consists of 340 members of village committees in Nong Hin District, Loei Province. The research tools include questionnaires, and the statistical methods used for analysis are percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing using t-statistics and F-statistics. The research findings indicate that 1) the overall level of functioning of the village committees is high; 2) the comparison of the functions of village committees shows that there are no significant differences in performance among committees with different genders, ages, and education levels, which does not align with the established hypothesis; 3) the development approaches for the functions of village committees include being punctual at all times and conducting strict safety checks in the village at night.

Keywords: Duties, Village Committee, Citizens

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

สัมพันธ์ วังศรี^{1*} และ ชาญยุทธ หาญชนะ¹

¹วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ประเทศไทย

*Corresponding author. E-mail: puedloei@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย 2) เปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา 3) ศึกษาแนวทางพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย จำนวน 340 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าที และใช้สถิติเอฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยภาพรวมคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้แก่ ควรตรงต่อเวลาทุกครั้ง และควรมีการตรวจความปลอดภัยในหมู่บ้านเวลากลางคืนอย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ: การปฏิบัติหน้าที่, คณะกรรมการหมู่บ้าน, ประชาชน

© 2025 JOMSD: Journal of Organizational Management and Social Development

บทนำ

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 มาตรา 28 ตรี แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ในหมู่บ้านหนึ่งให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนา ในหมู่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน เป็นกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง และกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากราษฎรในหมู่บ้านเลือกเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่า สองคนแต่ไม่เกินสิบคนคณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับ กิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผน ของทางราชการ หรือที่นายอำเภอมอบหมาย หรือที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ “ให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลัก ที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน” และบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับ องค์กรอื่นทุกภาคส่วน มาตรา 51 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2486 ให้กำนันเรียกผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบลมาประชุมเพื่อปรึกษาหารือการที่จะรักษาหน้าที่ในตำบล ให้เรียบร้อย ไม่น้อยกว่าเดือนละหนึ่งครั้ง ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านตามครั้งคราว ที่เห็นสมควรหรือเมื่อกรรมการมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งร้อยละให้มีการประชุม แต่เมื่อรวมปีหนึ่งจะต้องมี การประชุมไม่น้อยกว่าหกครั้ง (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2559)

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. 2562 ข้อ 4 กำหนดให้ “แผนพัฒนาในระดับพื้นที่” รวมถึงแผนพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล ท้องถิ่น อำเภอ และแผนของหน่วยงานราชการหรือองค์กรอื่นที่ดำเนินการในพื้นที่ เพื่อให้มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันในทุก ระดับ โดยสะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ตามแนวทางพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด

และภูมิภาค การจัดทำแผนพัฒนาตำบลและหมู่บ้านจะต้องเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชน โดยจัดทำเวทีประชาคมเพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของประชาชน เพื่อใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในพื้นที่ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2562)

จากสภาพปัญหาปัจจุบัน พบว่า มีปัญหาหลายด้าน เช่น การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 การแพร่ระบาดของยาเสพติด การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การส่งเสริมอาชีพชุมชน และการจัดการปัญหาต่าง ๆ ซึ่งแต่ละพื้นที่มีบริบทที่แตกต่างกัน ส่งผลให้บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกสำคัญในการเป็นตัวแทนประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากคณะกรรมการหมู่บ้านมีความเข้าใจในข้อมูลสภาพพื้นที่และปัญหาของประชาชนอย่างดี บทบาทและขอบเขตการทำงานของคณะกรรมการครอบคลุมทุกด้านของความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากนี้ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ยังเห็นความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาคณะกรรมการหมู่บ้านให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นต้นแบบการทำงานปกครองท้องที่รองรับภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ โดยเชื่อว่าการขับเคลื่อนประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ต้องเริ่มต้นจากหมู่บ้าน จึงมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาศักยภาพและสร้างแรงจูงใจในการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้น (จนิษฐา อินทสุวรรณ์, 2565)

คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการระดับฐานรากของประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างภาครัฐกับประชาชน มีบทบาทในการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ซึ่งเป็นอำเภอชนบทที่มีความหลากหลายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ก็ยังคงประสบกับปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในหลายด้าน หนึ่งในปัญหาสำคัญคือ การขาดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน คณะกรรมการบางแห่งไม่ได้เปิดเผยข้อมูลการดำเนินงาน หรือจัดประชุมประชาคมให้ครอบคลุมทุกกลุ่มในชุมชน ส่งผลให้ประชาชนขาดโอกาสในการเสนอความคิดเห็นหรือร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้าน ปัญหานี้อาจนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจในกลไกของรัฐ และส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน (ที่ว่ากรมอำเภอหนองหิน, 2568)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย เพื่อศึกษาสภาพการทำงานของคณะกรรมการฯ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การวิจัยในครั้งนี้จึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการบริหารจัดการในระดับหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง โปร่งใส และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ที่จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย จำนวน 3 ตำบล 34 หมู่บ้าน มีจำนวน 340 คน ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมด (ที่ว่าการอำเภอหนองหิน, 2568)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถาม สร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถามครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ลักษณะบุคคล เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไป เพศ อายุ และระดับการศึกษา เป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 แบบข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

3. การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

3.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

3.2 กำหนดเนื้อหาของคำถามในแบบสอบถาม และนิยามตัวแปรที่ต้องที่ต้องการวัด เพื่อให้ครอบคลุมในเรื่องที่ศึกษา และมีลักษณะซึ่งทุกคนสามารถตอบข้อเท็จจริงได้

3.3 เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ในเนื้อหา ภาษาและความเที่ยงตรงผู้วิจัยได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาหาค่า IOC โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป มาเป็นแบบสอบถาม

3.4 ประมวลผลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ นำมาปรับปรุงแบบสอบถาม เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย (try out) ในเขตอำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย จำนวน 30 คน ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ cronbach โดยได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.845

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 คณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่าง

4.2 คณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่าง

4.3 คณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่าง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่กลุ่มประชากรในพื้นที่อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย จำนวน 340 คน ผู้ศึกษาทำการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองและชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบลักษณะของแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามตลอดระยะเวลาการทำงาน ผู้ศึกษาได้กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามภาคสนามเป็นเวลา 30 วัน

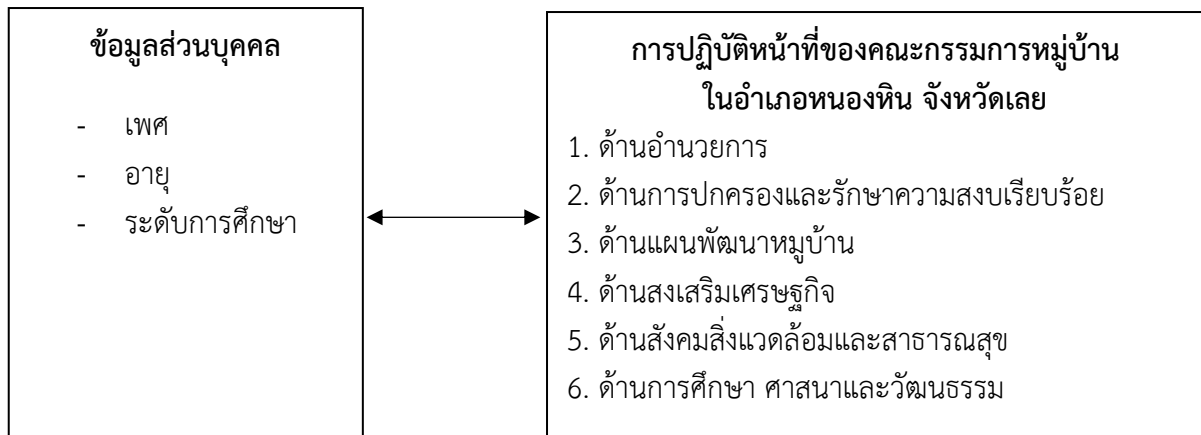
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิจัยในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตาราง วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในเขตอำเภอหนองหิน โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard Deviation: S.D.)

6.2 ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่จำแนกตามเพศ โดยทดสอบค่าทีแบบอิสระ (T-test For Independent Samples) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านที่จำแนกตามอายุ และระดับการศึกษา โดยใช้สถิติ F-test (One – way Anova) โดยการทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่างเกิดขึ้นผู้ศึกษาต้องทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พระพุทธศักราช 2457 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน (พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พระพุทธศักราช, 2457) ได้แก่ 1) ด้านอำนวยการ 2) ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 3) ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน 4) ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ 5) ด้านสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข และ 6) ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อกำหนดในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 84.12 อายุ 30 – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.65 และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 93.82

1. ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.91$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการปกครอง และรักษาความสงบเรียบร้อย ($\mu = 4.23$) รองลงมาคือด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ ($\mu = 4.14$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ($\mu = 3.61$) ตามตารางที่ 1

1) ด้านอำนวยการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.80$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการประสานงานและติดตามการทำงานของคณะทำงานอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 4.55$) รองลงมาคือ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 3.68$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการจัดทำบัญชี รับ จ่าย และการเก็บรักษาเงินของหมู่บ้าน ($\mu = 3.51$)

2) ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.23$, $\sigma = 0.39$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับของหมู่บ้าน ($\mu = 4.43$, $\sigma = 0.73$) รองลงมาคือ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.55$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในหมู่บ้าน ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.71$)

3) ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.45$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการปรับปรุงแผนพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ($\mu = 4.15$, $\sigma = 0.62$) รองลงมาคือ ข้อ มีการประสานการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านกับหน่วยงานอื่นๆ ($\mu = 4.10$, $\sigma = 0.71$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.77$)

4) ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.14$, $\sigma = 0.49$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการส่งเสริมการตั้งกลุ่มเพื่อช่วยเหลือ ผู้พิการ ผู้ยากไร้ ให้มีรายได้ ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.75$) รองลงมาคือ มีการพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้คนในหมู่บ้าน ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.71$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการส่งเสริมการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu = 4.03$, $\sigma = 0.95$)

5) ด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและด้านสาธารณสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.64$, $\sigma = 0.70$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ($\mu = 3.99$, $\sigma = 0.81$) รองลงมาคือ มีการสร้างเครือข่ายและแสวงหาความร่วมมือทุกภาคส่วน ($\mu = 3.63$, $\sigma = 0.98$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($\mu = 3.51$, $\sigma = 1.10$)

6) ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.61$, $\sigma = 0.83$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ($\mu = 3.71$, $\sigma = 0.97$) รองลงมาคือ มีการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในหมู่บ้าน ($\mu = 3.63$, $\sigma = 1.12$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการบำรุงรักษา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีต ประเพณีของหมู่บ้าน ($\mu = 3.53$, $\sigma = 1.09$)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย	μ	σ	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านอำนวยการ	3.80	0.68	มาก
2. ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย	4.23	0.39	มาก
3. ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน	4.07	0.45	มาก
4. ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ	4.14	0.49	มาก
5. ด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและด้านสาธารณสุข	3.64	0.70	มาก
6. ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	3.61	0.83	มาก
รวม	3.91	0.43	มาก

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ที่จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ที่จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคล	t / F	P-value	สรุปสมมติฐานการวิจัย
เพศ	0.801	0.424	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
อายุ	0.337	0.714	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
ระดับการศึกษา	0.210	0.811	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ที่จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยภาพรวมคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านก็ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านควรตรงต่อเวลาทุกครั้ง 2) คณะกรรมการหมู่บ้านควรมีการตรวจความปลอดภัยในหมู่บ้านเวลากลางคืนอย่างเคร่งครัด และสม่ำเสมอ 3) ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมชุมชนในการจัดทำแผนโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงให้ความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น 4) ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจของชุมชนให้มากขึ้น เพื่อที่จะสามารถจัดอุปสรรคด้านสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ เพื่อที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้วยตนเองได้มากขึ้น 5) พัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และ 6) ให้ความสำคัญกับระบบการศึกษาโดยผู้ปกครอง คุณครู และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแล และส่งเสริมการให้ศึกษา สนับสนุนทุนการศึกษาให้กับเด็กเรียนดี เป็นเด็กดี และขาดทุนทรัพย์

อภิปรายผล

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าชาวบ้านในพื้นที่อาจให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นอย่างดี มีการเข้าร่วมประชุม กิจกรรม และร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง สมาชิกในคณะกรรมการอาจมีประสบการณ์ ความรู้ หรือได้รับการฝึกอบรมที่เพียงพอ ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อำเภอหน่วยงานราชการ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และคำแนะนำด้านเทคนิคอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการสามารถถ่ายทอดข้อมูล นโยบาย หรือแนวทางการพัฒนาให้ชาวบ้านเข้าใจและปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ กิริติ มิทัยพ และอภิชาติ พานสุวรรณ (2568) ศึกษาการพัฒนาบทบาทคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี ในภาพรวมมีบทบาทในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ที่จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยภาพรวมคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มีความหลากหลายทั้งในด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษา แต่กลับสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไม่แตกต่างกันนั้น แสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมและความมุ่งมั่นร่วมกันของสมาชิกในคณะกรรมการ ความแตกต่างทางกายภาพหรือพื้นฐานทางการศึกษาไม่จำเป็นต้องเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน หากทุกคนมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาหมู่บ้านและสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ กิริติ มิทัยพ และอภิชาติ พานสุวรรณ (2568) ศึกษาการพัฒนาบทบาทคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ และอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ยกเว้น ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย พบว่า 1) คณะกรรมการควรปฏิบัติตามบทบาทอย่างตรงต่อเวลาเสมอ 2) ควรมีการตรวจสอบความปลอดภัยในหมู่บ้านในช่วงเวลากลางคืนอย่างเคร่งครัดและสม่ำเสมอ 3) ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมชุมชนในการจัดทำแผนโครงสร้างพื้นฐาน พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานและผลกระทบที่เกิดขึ้น 4) ควรส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อลดอุปสรรคด้านเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้วยตนเอง 5) ควรพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และ 6) ควรให้ความสำคัญกับระบบการศึกษาผ่านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับเด็กเรียนดีและเด็กที่ขาดแคลนทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับ ฉนิษฐา อินทสุวรรณโน (2565) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี พบว่า ควรมุ่งเน้นการกระจายอำนาจและการแบ่งงานตามโครงสร้างที่ชัดเจน จากการสัมภาษณ์พบว่า การทำงานของคณะกรรมการมักยึดตามข้อสั่งการจากผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งแม้จะช่วยให้การบริหารงานมีความเป็นเอกภาพ แต่การรวมอำนาจไว้ที่ผู้ใหญ่บ้านอาจทำให้เกิดความล่าช้าและขาดการมีส่วนร่วม ดังนั้น ควรส่งเสริมความเข้าใจในบทบาทและอำนาจของแต่ละฝ่าย พร้อมทั้งติดตามข้อมูลเพื่อกระจายงานตามความรู้และความสามารถ นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและความรู้ที่เหมาะสมจะช่วยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา การควบคุมติดตามการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านควรทำ

อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เห็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลในระดับบุคคล ขณะเดียวกัน คณะกรรมการควรได้รับการฝึกอบรมและทบทวนข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีการสนับสนุนจากกรมการปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างขวัญกำลังใจ เช่น การให้ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และยังสอดคล้องกับ ดนัย ลามคำ และคณะ (2567) ที่พบว่า แนวทางส่งเสริมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ หมู่บ้าน มีดังนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรมและพัฒนาบุคลากร ค่าปรึกษาในการปฏิบัติตาม กฎหมายระเบียบ และข้อบังคับจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอและแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นจัดหากองทุนสนับสนุนในการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านแปรรูปสู่ตลาดสากล และส่งเสริมให้มี การจัดตั้งชมรมด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.91$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ($\mu = 4.23$) รองลงมาคือด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ ($\mu = 4.14$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ($\mu = 3.61$) โดยภาพรวมคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้แก่ ควรมุ่งเน้นที่การปฏิบัติตามบทบาทอย่างตรงต่อเวลา และมีการตรวจสอบความปลอดภัยในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนโครงสร้างพื้นฐาน พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการบริการด้านนี้และผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชนให้เข้มแข็งและลดอุปสรรคทางเศรษฐกิจ การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ก็มีความสำคัญ รวมถึงการสนับสนุนระบบการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กเรียนดีและเด็กที่ขาดแคลนทรัพยากร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

1.1 ให้ความสำคัญกับระบบการศึกษาโดยผู้ปกครอง สถานศึกษา และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแล และส่งเสริมการให้ศึกษา สนับสนุนทุนการศึกษาให้กับเด็กเรียนดีที่ขาดทุนทรัพย์ รวมถึงการสร้างให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชนเกิดความรู้คู่คุณธรรม

1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในหมู่บ้านอนุรักษ์จารีตประเพณี และควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมในหมู่บ้านของตนเอง

1.3 ให้การอุปถัมภ์และสนับสนุนกิจการของพระพุทธศาสนา พัฒนาบุคลากรทางศาสนา เพื่อส่งเสริมให้นำหลักธรรมทางศาสนา ปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรม

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในจังหวัดเลย ในแต่ละอำเภอ เพื่อดูความแตกต่างและหาแนวทางการแก้ไข พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2559). พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. สืบค้นจาก <https://multi.dopa.go.th/pab/laws/cate8/view5>.
- _____. (2562). แนวทางการพัฒนาระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค. สืบค้นจาก <https://multi.dopa.go.th/tspd/assets/modules/news/uploads/0364b8f77fab4aeac0b8647f24b322cd61f399a53a858968891445717052205.PDF>.
- กิริติ มิทยัพ และอภิชาติ พานสุวรรณ. (2568). การพัฒนาบทบาทคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิจัยวิชาการ, 8(4), 309–328.
- จณิสตา อินทสุวรรณโน. (2565). ประสิทธิภาพการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ที่ทำการปกครองอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- दनัย ลามคำ, ทินวุฒิ ท้าวเนาว์ และวนิดศักดิ์ ภูดีทิพย์. (2567). การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตอำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และนวัตกรรมมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 3(2), 60-74.
- ที่ว่าการอำเภอหนองหิน. (2568). ข้อมูลพื้นฐาน. เลย: ที่ว่าการอำเภอหนองหินจังหวัดเลย.